

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2007. gada 18. jūlijā *

Lieta C-119/05

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam,

ko *Consiglio di Stato* (Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2004. gada 22. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2005. gada 14. martā, tiesvedībā

Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato

pret

Lucchini SpA, kādreizējo *Lucchini Siderurgica SpA*.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [V. Skouris], palātu priekšsēdētāji P. Janns [P. Jann], K. V. A. Timmermans [C. W. A. Timmermans], A. Ross [A. Rosas] un K. Lēnartss [K. Lenaerts], tiesneši H. N. Kunja Rodrigess [J. N. Cunha Rodrigues], R. Silva de Lapuerta [R. Silva de Lapuerta], K. Šimans [K. Schiemann] (referents), J. Makarčiks [J. Makarczyk], Dž. Arestis [G. Arestis], E. Borgs Bartets [A. Borg Barthet], M. Ilešičs [M. Ilešič] un J. Malenovskis [J. Malenovský],

* Tiesvedības valoda — itāļu.

ģenerāladvokāts L. A. Hēlhuds [*L. A. Geelhoed*],
sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2006. gada 6. jūnijā,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Lucchini SpA*, kādreizējās *Lucchini Siderurgica SpA*, vārdā sākotnēji — F. Lemme [*F. Lemme*], *avvocato*, pēc tam G. Lemme [*G. Lemme*] un A. Anselmo [*A. Anselmo*], *avvocati*,
- Čehijas valdības vārdā — T. Bočeks [*T. Boček*], pārstāvis,
- Itālijas valdības vārdā — I. M. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kam palīdz P. Džentili [*P. Gentili*], *avvocato dello Stato*,
- Nīderlandes valdības vārdā — H. H. Sevenstere [*H. G. Sevenster*], M. de Hrāfe [*M. de Grave*] un K. ten Dama [*C. ten Dam*], pārstāvji,
- Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — V. di Buči [*V. Di Bucci*] un E. Righini [*E. Righini*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2006. gada 14. septembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Kopienu tiesību principiem, kas piemērojami valsts tiesību aktam par valsts atbalsta, kas nav saderīgs ar Kopienu tiesībām, piešķiršanu un kas ir pieņemts, piemērojot valsts tiesas nolēmumu ar *res judicata* spēku.

- 2 Šis lūgums tika izteikts tiesvedībā, kuru uzsāka saskaņā ar Itālijas tiesībām dibināta sabiedrība *Lucchini SpA* (kādreizējā *Siderpotenza SpA*, vēlāk — *Lucchini Siderurgica SpA*, turpmāk tekstā — “*Lucchini*”) pret *Ministero dell’Industria, del Commercio e dell’Artigianato* (Rūpniecības, tirdzniecības un amatniecības ministriju, turpmāk tekstā — “*MICA*”) lēmumu, ar ko tiek uzdots atgūt valsts atbalstu. *MICA* ir citu iestāžu, kas agrāk bija atbildīgas par valsts atbalstu administrāciju *Mezzogiorno* [Mecodžorno] reģionā (turpmāk tekstā visas kopā — “kompetentās iestādes”), tiesību pārņēmēja.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

- 3 EOTK līguma 4. panta c) punkts aizliedz dalībvalstīm ogļu un tērauda jomā piešķirt subsīdijas vai atbalstu jebkādā formā.

- 4 Kopš 1980. gada, kad krīze Eiropas metalurģijas nozarē bija saasinājusies un izplatījusies, pamatojoties uz EOTK līguma 95. panta pirmo un otro daļu tika veikti vairāki pasākumi par atkāpēm no šī absolūtā un beznosacījumu aizlieguma.

- 5 It īpaši ar Komisijas 1981. gada 7. augusta Lēmumu Nr. 2320/81/EOTK, ar ko nodibina Kopieņu noteikumus metalurģijas nozares atbalstam (OV L 228, 14. lpp., turpmāk tekstā — “Otrais kodekss”), tika iedibināts Otrais valsts atbalsta kodekss metalurģijai. Šī kodeksa mērķis ir ļaut piešķirt atbalstus, lai stabilizētu metalurģijas uzņēmumus un samazinātu to ražošanas apjomus paredzamā pieprasījuma līmenī, paredzot šo atbalstu progresīvu atcelšanu iepriekš noteiktos termiņos gan attiecībā uz to paziņošanu Komisijai (līdz 1982. gada 30. septembrim) un atļaušanu (līdz 1983. gada 1. jūlijam), gan arī pārskaitīšanu (līdz 1984. gada 31. decembrim). Šie termiņi ar Komisijas 1985. gada 19. aprīļa Lēmumu Nr. 1018/85/EOTK, ar ko groza Lēmumu Nr. 2320/81 (OV L 110, 5. lpp.), tika pagarināti: attiecībā uz paziņošanu — līdz 1985. gada 31. maijam, attiecībā uz atļaušanu — līdz 1985. gada 1. augustam, bet attiecībā uz pārskaitīšanu — līdz 1985. gada 31. decembrim.

- 6 Otrajā kodeksā bija paredzēta obligāta visu plānoto atbalstu Komisijas apstiprinājuma procedūra. Tā 8. panta 1. punktā it īpaši ir paredzēts šādi:

“Visi plāni piešķirt vai mainīt atbalstu ir jādara zināmi Komisijai laikus, [..]. Attiecīgā dalībvalsts drīkst īstenot pašas ierosinātos pasākumus tikai tad, ja Komisija ir devusi savu apstiprinājumu un ir izpildīti visi tās izvirzītie nosacījumi.”

- 7 Ar Komisijas 1985. gada 27. novembra Lēmumu Nr. 3484/85/EOTK, ar ko nodibina Kopienų noteikumus metalurģijas nozares atbalstam (OV L 340, 1. lpp., turpmāk tekstā — “Trešais kodekss”), aizstāja Otro kodeksu un izveidoja Trešo valsts atbalsta kodeksu metalurģijai, lai varētu ieviest jaunu, šaurāku — laika posmam no 1986. gada 1. janvāra līdz 1988. gada 31. decembrim — atkāpi no EOTK līguma 4. panta c) punktā paredzētā aizlieguma.

- 8 Saskaņā ar Trešā kodeksa 3. pantu Komisija varēja apstiprināt vispārīgus atbalstus, lai pielāgotu iekārtas jaunajiem vides aizsardzības standartiem. Šo atbalstu summa nedrīkst pārsniegt valsts atbalstu neto daudzuma 15 % robežu no investīciju izmaksām.

- 9 Trešā kodeksa 1. panta 3. punktā ir precizēts, ka atbalsts stājas spēkā tikai saskaņā ar 6. pantā paredzētajām procedūrām un pēc 1988. gada 31. decembra nedrīkst veikt vairs nevienu maksājumu.

- 10 Trešā kodeksa 6. panta 1., 2. un 4. punkta teksts ir šāds:

“1. Komisija ir pietiekami savlaicīgi jāinformē par visiem atbalsta piešķiršanas projektiem vai to grozījumiem [...], lai tā varētu sniegt savus apsvērumus. Saskaņā ar tiem pašiem nosacījumiem Komisija ir jāinformē par visiem projektiem, kuru ietvaros plānots piemērot atbalsta shēmas metalurģijai, par kuriem Komisija jau sniegusi savu viedokli atbilstoši EKL noteikumiem. Komisijai ir jāziņo par atbalsta projektiem, uz kuriem attiecas minētais pants, vēlākais līdz 1988. gada 30. jūnijam.

2. Visi dalībvalstu, reģionālo, vietējo vai citu publisko iestāžu plāni nodot metalurģijas uzņēmumiem valsts līdzekļus (kā akcijas, kapitāla daļas vai līdzīgi maksājumi) laicīgi, bet ne vēlāk par 1988. gada 30. jūniju, ir jādara zināmi Komisijai, lai tā varētu iesniegt savus apsvērumus.

Komisija nosaka, vai attiecīgie pasākumi ietver valsts atbalsta elementus [..], un, attiecīgajā gadījumā, novērtē šo pasākumu saderību ar 2.–5. pantu.

[..]

4. Ja Komisija pēc tam, kad tā ir uzaicinājusi ieinteresētās personas iesniegt apsvērumus, konstatē, ka valsts atbalsts nav saderīgs ar šī lēmuma noteikumiem, tā attiecīgajai dalībvalstij paziņo savu lēmumu. Komisija lēmumu pieņem, vēlākais, trīs mēnešu laikā pēc tam, kad tā saņēmusi informāciju, kas nepieciešama attiecīgā valsts atbalsta novērtēšanai. Ja dalībvalsts neizpilda minēto lēmumu, tad ir jāpiemēro EOTK līguma 88. pants. Attiecīgā dalībvalsts plānotos pasākumus, kas minēti 1. un 2. punktā, drīkst īstenot tikai ar Komisijas apstiprinājumu, turklāt dalībvalstij ir jāievēro Komisijas paredzētie nosacījumi.”

¹¹ Trešo kodeksu no 1989. gada 1. janvāra līdz 1991. gada 31. decembrim aizstāja Ceturtais kodekss, ko izveidoja ar Komisijas 1989. gada 1. februāra Lēmumu Nr. 322/89/EOTK, ar ko tiek noteikts Kopienas regulējums valsts atbalstiem metalurģijā (OV L 38, 8. lpp.), kurā it īpaši bija pārņemts Trešā kodeksa 3. pants.

- 12 Kopš EOTK līgums 2002. gada 23. jūlijā zaudēja spēku, EK līgumā paredzētais tiesiskais regulējums ir attiecināms arī uz valsts atbalstiem metalurģijas nozarei.

Valsts tiesiskais regulējums

- 13 Īpaši paredzēta iespēja nodrošināt atbalstu uzņēmumu kapitalizācijai un procentu likmju subsīdijas 30 % apmērā no ieguldījumu summas rūpnieciskajos projektos *Mezzogiorno* reģionā ir 1976. gada 2. maija Likumā Nr. 183 par īpašiem pasākumiem *Mezzogiorno* reģionā (*legge n° 183/1976 sulla disciplina dell'intervento straordinario nel Mezzogiorno*, *GURI* Nr. 121, 8.5.76., turpmāk tekstā — “likums Nr. 183/1976”).
- 14 Itālijas civilkodeksa (*codice civile*) 2909. pantā ar nosaukumu “*Nolēmuma res judicata* spēks” ir noteikts šādi:

“Spriedumā, kas stāties likumīgā spēkā, konstatētais ir obligāts lietas dalībniekiem, to mantiniekiem vai tiesību pārņēmējiem.”

- 15 Iesniedzējtiesa uzskata, ka šī norma attiecas ne tikai uz attiecīgajā instancē izvirzītajiem pamatiem, bet arī uz tiem pamatiem, kas varēja tikt izvirzīti.
- 16 No procesuālā viedokļa tā izslēdz jebkādu iespēju vērsties tiesā ar strīdiem, par kuriem cita tiesa jau pieņēmusi galīgu nolēmumu.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi*Lucchini pieteikums valsts atbalstam*

- 17 1985. gada 6. novembrī *Lucchini* iesniedza pieteikumu valsts atbalstam atbilstoši likumam Nr. 183/1976. Lai modernizētu noteiktas iekārtas par kopējo ieguldījumu 2550 miljonu ITL apmērā, *Lucchini* pieprasīja subsīdiju 765 miljonu ITL apmērā (kas atbilda 30 % no investīcijas izmaksām) un procentu samazinājumu 1020 miljonu ITL apmērā. Kredītiestāde, kurai bija uzdots finansējumu pieprasījumu pārbaude, piešķīra prasīto aizdevumu uz 10 gadiem ar pazeminātu procentu likmi 4,25 %.
- 18 Ar 1988. gada 20. aprīļa vēstuli kompetentās iestādes Komisijai paziņoja *Lucchini* saskaņā ar Trešā kodeksa 6. panta 1. punktu piešķiramā atbalsta projektu. Saskaņā ar paziņojumu šī atbalsta mērķis bija investīcija vides aizsardzības uzlabošanā. 1020 miljonu ITL dotācijas procentu subsīdija bija norādīta 367 miljonu ITL apmērā.
- 19 Ar 1988. gada 22. jūnija vēstuli Komisija lūdza papildu informāciju par investīciju, kam piešķirts attiecīgais atbalsts, raksturu, kā arī par konkrētiem pieprasītā piešķiruma nosacījumiem (likmi un ilgumu). Šajā vēstulē kompetentajām iestādēm tika lūgts arī norādīt, vai atbalsts tika piešķirts saskaņā ar vispārīgo režīmu vides aizsardzībai, lai pielāgotu iekārtas jaunajiem standartiem, norādot attiecīgos standartus. Kompetentās iestādes uz šo vēstuli netika atbildējušas.

- 20 1988. gada 16. novembrī, tuvojoties Trešajā kodeksā paredzētajam termiņam šī paša gada 31. decembrī attiecībā uz atbalstu piešķiršanas izbeigšanu, kompetentās iestādes nolēma uz pagaidu laiku piešķirt *Lucchini* 382,5 miljonus ITL, kas ir 15 % no investīcijām (un nevis Likumā Nr. 183/76 paredzētos 30 %), kas izmaksājami līdz 1988. gada 31. decembrim, kā tas paredzēts Trešajā kodeksā. Savukārt tika atteikts procentu samazinājums, jo citādi kopējais piešķirtā atbalsta apjoms pārsniegtu minētajā kodeksā paredzētos 15 %. Saskaņā ar Trešā kodeksa 6. pantu galīgais akts par atbalsta piešķiršanu ir jāapstiprina Komisijai un kompetentās iestādes neveica nevienu maksājumu.
- 21 Tā kā Komisija nevarēja izvērtēt, vai paredzētie atbalsta pasākumi kopumā ir saderīgi ar kopējo tirgu, jo kompetentās iestādes nebija sniegušas paskaidrojumus, tā pret šīm iestādēm uzsāka Trešā kodeksa 6. panta 4. punktā paredzēto procedūru un informēja tās par to ar 1989. gada 13. janvāra vēstuli. Paziņojums par šo procedūru tika publicēts 1990. gada 23. marta *Eiropas Kopienu Oficiālajā Vēstnesī* (OV C 73, 5. lpp.).
- 22 Ar 1989. gada 9. augusta telefaksu kompetentās iestādes iesniedza detalizētu informāciju par minēto valsts atbalstu. Ar 1989. gada 18. oktobra vēstuli Komisija paziņoja Itālijas iestādēm, ka to atbilde nav apmierinoša, jo vēl aizvien nav zināma virkne detaļu. Šajā vēstulē Komisija turklāt paskaidroja, ka, ja netiks saņemta atbilstoša atbilde pēc piecpadsmit darba dienu termiņa beigām, tai būs tiesības, pamatojoties uz tās rīcībā esošo informāciju, pieņemt galīgo lēmumu. Šī vēstule palika neatbildēta.

Komisijas Lēmums 90/555/EOTK

- 23 Ar 1990. gada 20. jūnija Lēmumu 90/555/EOTK par valsts atbalstu, ko Itālijas iestādes nolēmušas piešķirt *Tirreno* un *Siderpotenza* tēraudlietuvēm (N195/88–

N200/88) (OV L 314, 17. lpp.), Komisija visus *Luccini* piešķiramos atbalstus atzina par nesaderīgiem ar kopējo tirgu, uzskatīdama, ka nav pierādīts, ka ir izpildīti nosacījumi Trešā kodeksa 3. pantā paredzētajai atkāpei.

- 24 Lēmums kompetentajām iestādēm tika paziņots 1990. gada 20. jūlijā un publicēts 1990. gada 14. novembra *Eiropas Kopienu Oficiālajā Vēstnesī*. *Lucchini* šo lēmumu EOTK līguma 33. panta trešajā daļā paredzētajā mēneša termiņā neapstrīdēja.

Procedūra civillietu tiesā

- 25 Pirms Lēmuma 90/555 pieņemšanas, *Lucchini*, jo atbalsts tai nebija izmaksāts, 1989. gada 6. aprīlī cēla prasību pret kompetentajām iestādēm Romas Civillietu un krimināllietu tiesā [*Tribunale civile e penale di Roma*], lai tiktu atzītas tās tiesības uz sākotnēji pieprasīto atbalstu pilnā apmērā (proti, uz subsīdiju 765 miljonu ITL apmērā un procentu subsīdiju 367 miljonu ITL apmērā).
- 26 Ar 1991. gada 24. jūlija spriedumu, tāpat, pēc Lēmuma 90/555 pieņemšanas, Romas Civillietu un krimināllietu tiesa atzina, ka *Lucchini* ir tiesības saņemt attiecīgo atbalstu un piesprieda kompetentajām iestādēm izmaksāt pieprasītās summas. Šis spriedums bija balstīts pilnībā uz likumu Nr. 183/1976. Nedz EOTK līgumu, nedz Trešo vai Ceturto kodeksu, nedz arī Lēmumu 90/555 lietas dalībnieces Romas Civillietu un krimināllietu tiesā neminēja un šī tiesa pēc savas iniciatīvas arī uz šiem aktiem neatsaucās. Kompetentās iestādes tika minējušas Otro kodeksu, bet minētā tiesa to noraidīja, jo tas lietā apskatāmo faktu rašanās laikā vairs nebija spēkā.

- 27 Kompetentās iestādes šo spriedumu pārsūdzēja Romas Apelācijas tiesā [*Corte d'appello di Roma*]. Tās apstrīdēja civillietu tiesas kompetenci un norādīja, ka tām nav nekāda pienākuma veikt izmaksāšanu un pirmo reizi pakārtoti norādīja, ka šāds pienākums pastāvētu tikai tad, ja tiktu pārsniegta Trešā kodeksa 3. pantā paredzēto 15 % robežvērtība.
- 28 Ar 1994. gada 6. maija spriedumu Romas Apelācijas tiesa šo apelācijas sūdzību noraidīja un apstiprināja Romas Civillietu un krimināllietu tiesas spriedumu.
- 29 1995. gada 19. janvāra vēstulē Valsts juridiskā padome [*Avvocatura Generale dello Stato*] analizēja Romas Apelācijas tiesas spriedumu un atzina, ka tas ir taisīts saskaņā ar pamatojuma noteikumiem un tiesību normām. Tādēļ kompetentās iestādes nevarēja iesniegt kasācijas sūdzību. Tā kā attiecīgais spriedums netika apstrīdēts, tas stājās likumīgā spēkā 1995. gada 28. februārī.
- 30 Tā kā atbalsts netika izmaksāts, 1995. gada 20. novembrī Romas Civillietu un krimināllietu tiesas priekšsēdētājs saskaņā ar *Luccini* prasību izdeva rīkojumu kompetentajām iestādēm izmaksāt *Luccini* pienākošās summas. Šim rīkojumam tika pasludināta pagaidu izpilde un 1996. gada februārī *Lucchini* saņēma tiesības apķīlāt *MICA* mantu, konkrētāk, tās automašīnu parku, jo rīkojums netika izpildīts.
- 31 Pēc tam saskaņā ar *MICA* ģenerāldirektora 1996. gada 8. marta Dekrētu Nr. 17975, izpildot Romas Apelācijas tiesas spriedumu, *Lucchini* tika piešķirts dotācijas kapitāls 765 miljonu ITL apmērā un atbalsts 367 miljonu ITL apmērā kā procentu subsīdijas. Šajā dekrētā bija precizēts, ka atbalsts varētu tikt pilnībā vai daļēji atsaukts gadījumā,

“ja Kopienas lēmums par šo finansiālo atbalstu piešķiršanas un izmaksas likumību ir negatīvs”. 1996. gada 22. martā šis atbalsts 1132 miljonu ITL apmērā tika izmaksāts un 1996. gada 16. aprīlī kā likumiskie procenti tika pievienoti 601,375 miljoni ITL.

Sarakste starp Komisiju un Itālijas iestādēm

- 32 Ar 1996. gada 15. jūlija vēstuli Itālijas iestādēm Komisija norādīja, ka, neievērojot Lēmumu 90/555:

“[...] pēc tam, kad [Romas Apelāciju tiesa] 1994. gada 6. maijā bija pasludinājusi spriedumu, kurā, neievērojot Kopienas tiesību pamatprincipus, bija atzīts, ka [*Lucchini*] ir tiesības saņemt atbalstu, ko Komisija jau bija atzinusi par nesaderīgu, [kompetentās] iestādes uzskatīja par nevajadzīgu iesniegt kasācijas sūdzību un tā paša gada aprīlī piešķīra iepriekš minēto atbalstu, kas nav saderīgs ar kopējo tirgu.”

- 33 Kompetentās iestādes atbildēja ar 1996. gada 26. jūlija vēstuli, kurā norādīja, ka atbalsts tika piešķirts “saglabājot tiesības to atprasīt”.

- 34 Ar 1996. gada 16. septembra vēstuli Nr. 5259 Komisija pauda atzinumu, ka kompetentās iestādes, izmaksādamas *Lucchini* atbalstu, kas ar Lēmumu 90/555 jau ticis atzīts par nesaderīgu ar kopējo tirgu, ir pārkāpušas Kopienas tiesības un lūdza šīs iestādes piecpadsmit dienu laikā atgūt attiecīgo atbalstu un mēneša laikā paziņot tai konkrētus pasākumus, kas veikti šā lēmuma prasību izpildei. Ja minētās iestādes šo prasību neizpildītu, Komisija apsvēra iespēju konstatēt pienākumu neizpildi saskaņā

ar EOTK līguma 88. pantu un lūdza kompetentās iestādes desmit darba dienu laikā sniegt iespējamus jaunus apsvērumus saskaņā ar EOTK līguma 88. panta pirmo daļu.

Atbalsta atteikums

- ³⁵ Ar 1996. gada 20. septembra Dekrētu Nr. 20357 *MICA* atcēla 1996. gada 8. marta Dekrētu Nr. 17975 un uzdeva *Lucchini* atmaksāt 1132 miljonus ITL, kā arī procentus atbilstoši atsauces likmei, un 601,375 miljonus ITL un inflācijas pieauguma procentus.

Tiesvedība iesniedzējtiesā

- ³⁶ Ar 1996. gada 16. novembra prasību *Lucchini* apstrīdēja Dekrētu Nr. 20357 Lacio Reģionālajā administratīvajā tiesā [*Tribunale amministrativo regionale del Lazio*]. Tā apmierināja *Lucchini* prasību ar 1999. gada 1. aprīļa spriedumu, atzīdama, ka gadījumi, kad valsts pārvalde var atcelt savus aktus prettiesiskuma vai pamatojuma trūkuma dēļ, ir ierobežoti, konkrētajā gadījumā, ar tiesībām piešķirt atbalstu, kas atzītas Romas Apelācijas tiesas spriedumā, kam ir *res judicata* spēks.
- ³⁷ Valsts juridiskā padome, rīkodamās *MICA* interesēs, 1999. gada 2. novembrī iesniedza apelācijas sūdzību Augstākajā administratīvajā tiesā [*Consiglio di Stato*], norādot it īpaši, ka nekavējoši piemērojamās Kopienas tiesības, tostarp arī Trešais kodekss un Lēmums 90/555, prevalē pār Romas Apelāciju tiesas spēkā stājušos spriedumu.

38 Valsts juridiskā padome konstatēja pretrunu šī sprieduma un Lēmuma 90/555 starpā.

39 Augstākā administratīvā tiesa uzskata, ka ir acīmredzami, ka kompetentās iestādes laikā, kad spēkā bija Lēmums Nr. 90/555, tiesvedībā Apelāciju tiesā varēja un tām vajadzēja atsaukties cita starpā uz strīdu par to, vai lēmums neizmaksāt atbalstu bija likumīgs, ja jau atbalsta piešķiršana ir jāapstiprina Komisijai. Tādējādi, tā kā kompetentās iestādes atteicās apstrīdēt Romas Apelāciju tiesas spriedumu, nav šaubu, ka šis spriedums ir galīgs un ka tas attiecas arī uz jautājumu par atbalsta saderību ar Kopienu tiesībām, vismaz attiecībā uz Kopienu lēmumiem, kas pieņemti pirms sprieduma pasludināšanas. Tas, ka spriedums ir galīgs, principā ir attiecināms arī uz Lēmumu 90/555, kas tika pieņemts pirms prāvas noslēguma.

40 Šādos apstākļos Augstākā administratīvā tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus divus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai saskaņā ar tieši piemērojamu Kopienu tiesību pārākuma principu, kuru šajā lietā nostiprina [Trešais kodekss,] Lēmums [90/555], kā arī [vēstule] Nr. 5259 [..], ar kuru Itālijas valdībai ir uzdots atgūt atbalstu, — kas ir dokumenti, saskaņā ar kuriem tika pieņemts šajā prasībā apstrīdētais lēmums par atgūšanu (proti, Dekrēts Nr. 20357 [..]), ir tiesiski iespējami un pamatoti, ka valsts iestādes atgūst atbalstu no individuālā atbalsta saņēmēja, ja spriedumam civillietā, kurš atzīst beznosacījumu pienākumu izmaksāt minēto atbalstu, ir *res judicata* spēks attiecībā uz šo jautājumu?”

- 2) Vai, tieši pretēji, atgūšanas procedūra attiecībā uz atzītu principu, ka uz lēmumu par atbalsta atgūšanu attiecas Kopienu tiesības, bet tā izpildi un no tā izrietošo atgūšanas procedūru, ja šajā sakarā nav pieņemti Kopienu tiesību akti, regulē valsts tiesības (1983. gada 21. septembra spriedums apvienotajās lietās no 205/82 līdz 215/82 *Deutsche Milchkontor* [u.c.], *Recueil*, 2633. lpp.), ir tiesiski neiespējama, ja prāvā starp individu un pārvaldi ir spēkā tiesas nolēmums, kam ir *res judicata* spēks ([Itālijas] Civillkodeksa 2909. pants), kuram ir iedarbība attiecībā uz individu un pārvaldi un kurš pārvaldei ir jāievēro?”

Par Tiesas kompetenci

- 41 Vispirms ir jāatzīst, ka Tiesas kompetencē neietilpst pieņemt lēmumu par prejudiciālajiem jautājumiem, kas saistīti ar EOTK līguma, kā arī uz tā pamata pieņemto aktu interpretāciju un piemērošanu, pat ja šie jautājumi tiktu uzdoti, kad EOTK līgums vairs nav spēkā. Kaut arī šī līguma 41. pants vairs nav piemērojams attiecīgajos apstākļos, lai piešķirtu Tiesai kompetenci, tomēr būtu pretēji Līgumu mērķiem un to saskaņotībai un nesavietojami ar Kopienu tiesiskās kārtības turpinātību, ja Tiesa nevarētu nodrošināt vienotu no EOTK līguma — kura iedarbība iestājas arī tam vairs neesot spēkā — izrietošo normu interpretāciju (skat. šajā sakarā 1990. gada 22. februāra spriedumu lietā C-221/88 *Busseni*, *Recueil*, I-495. lpp., 16. punkts). Neviena lietas dalībiece nav iesniegusi pierādījumus, lai apstrīdētu Tiesas kompetenci šajā sakarā.

- 42 Tomēr *Lucchini* apstrīd lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību. Nepieņemamības iemesli, ko tā šajā sakarā izvirzījusi, ir pamatoti, attiecīgi, ar interpretējamās Kopienu tiesību normas neesamību, Tiesas kompetences neesamību interpretēt valsts tiesas vai Itālijas civillkodeksa 2909. pantu, kā arī uz faktu, ka jautājumiem ir hipotētisks raksturs.

- 43 Šajā sakarā jāatgādina, ka EKL 234. pantā noteiktās procedūras ietvaros, kuras pamatā ir funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, jebkurš lietas fakts vērtējums ir valsts tiesas kompetencē. Tāpat valsts tiesa, kura iztiesā prāvu un kurai jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt, cik lielā mērā vajadzīgs ir prejudiciālais nolēmums, lai šī tiesa pieņemtu spriedumu, un cik atbilstīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi. Tātad gadījumā, ja uzdotie jautājumi skar Kopienu tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (skat. it īpaši 2003. gada 25. februāra spriedumu lietā C-326/00 *IKA, Recueil*, I-1703. lpp., 27. punkts; 2005. gada 12. aprīļa spriedumu lietā C-145/03 *Keller*, Krājums, I-2529. lpp., 33. punkts, un 2006. gada 22. jūnija spriedumu lietā C-419/04 *Conseil général de la Vienne*, Krājums, I-5645. lpp., 19. punkts).
- 44 Tomēr tāpat Tiesa ir nospriedusi, ka, pastāvot ārkārtas apstākļiem, tai ir jāpārbauda nosacījumi, ar kādiem valsts tiesa tai ir iesniegusi lietu, lai pārlicinātos par savu kompetenci (šajā sakarā skat. 1981. gada 16. decembra spriedumu lietā 244/80 *Foglia*, *Recueil*, 3045. lpp., 21. punkts). Atteikums lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu ir iespējams tikai tad, ja acīmredzami ir skaidrs, ka prasītajai Kopienu tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar realitāti vai pamata prāvas priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesas rīcībā nav tādu vajadzīgo faktisko un tiesību apstākļu, lai varētu sniegt noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (skat. it īpaši 2001. gada 13. marta spriedumu lietā C-379/98 *PreussenElektra*, *Recueil*, I-2099. lpp., 39. punkts, un 2002. gada 22. janvāra spriedumu lietā C-390/99 *Canal Satellite Digital*, *Recueil*, I-607. lpp., 19. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Conseil général de la Vienne*, 20. punkts).
- 45 Jāatgādina, ka šāds gadījums nav izskatāmā lietā.
- 46 Ir skaidrs, ka izskatāmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Kopienu tiesību normām. Šajā lietā Tiesai nav lūgts interpretēt valsts tiesības vai valsts tiesas

spriedumu, bet gan precizēt, kādā mērā saskaņā ar Kopienu tiesībām valsts tiesām ir pienākums nepiemērot valsts tiesības. Tomēr šķiet, ka uzdotie jautājumi ir saistīti ar pamata prāvas priekšmetu, ko norādījusi iesniedzējtiesa, un ka atbilde uz uzdotajiem jautājumiem šai tiesai var noderēt, lai tā varētu izlemt jautājumu par to, vai pasākumi attiecīgā atbalsta atmaksāšanai ir atceļami vai nē.

- 47 Tādējādi tiesa ir kompetenta pieņemt nolēmumu attiecībā uz šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 48 Ar uzdotajiem jautājumiem, kuri pārbaudāmi kopā, iesniedzējtiesa pēc būtības jautā, vai Kopienu tiesībām ir pretēja tādas valsts tiesību normas piemērošana, kura paredz nepiemērot *res judicata* principu, kas nostiprināts Itālijas civilkodeksa 2909. pantā, ja tās piemērošana ir šķērslis atgūt valsts atbalstu, kas piešķirts, pārkāpjot Kopienu tiesības, un kurš ir ticis atzīts par nesaderīgu ar kopējo tirgu ar Komisijas galīgo lēmumu.

- 49 Šādā kontekstā iepriekš jāatgādina, ka Kopienu tiesiskajā kārtībā valsts tiesu kompetence ir ierobežota kā valsts atbalstu jomā, tā arī Kopienu tiesību aktu atzīšanā par spēkā neesošiem.

Par valstu tiesu kompetenci valsts atbalstu jomā

- 50 Valsts tiesās valsts atbalstu jomā var vērsties, kad tām ir pienākums interpretēt un piemērot atbalsta jēdzienu, kas paredzēts EKL 87. panta 1. punktā, it īpaši lai noteiktu, vai valsts pasākumam, kas veikts, neievērojot EKL 88. panta 3. punktā paredzēto iepriekšējās kontroles procedūru, šī procedūra ir jāveic (1977. gada 22. marta spriedums lietā 78/76 *Steinike & Weinlig*, *Recueil*, 595. lpp., 14. punkts, un 1991. gada 21. novembra spriedums lietā C-354/90 *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* un *Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, *Recueil*, I-5505. lpp., 10. punkts). Arī, lai varētu noteikt, vai valsts pasākumam, kas veikts, neievērojot Trešā kodeksa 6. pantā paredzēto iepriekšējo pārbaudi, šī pārbaude ir jāpiemēro, valsts tiesā var vērsties, lai tā interpretē EOTK līguma 4. panta c) punktā un minētā trešā kodeksa 1. pantā paredzēto atbalsta jēdzienu (skat. pēc analogijas 2001. gada 20. septembra spriedumu lietā C-390/98 *Banks*, *Recueil*, I-6117. lpp., 71. punkts).
- 51 Savukārt valsts tiesas nav kompetentas lemt par valsts atbalsta saderīgumu ar kopējo tirgu.
- 52 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka atbalsta pasākumu vai atbalstu sistēmas saderīguma ar kopējo tirgu novērtēšana ir ekskluzīvā Komisijas, kuras rīcību kontrolē Kopienu tiesas, kompetencē (skat. iepriekš minētos spriedumus lietās *Steinike & Weinlig*, 9. punkts; *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* un *Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, 14. punkts, kā arī 1996. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-39/94 *SFEI* u.c., *Recueil*, I-3547. lpp., 42. punkts).

Par valsts tiesu kompetenci attiecībā uz Kopienas tiesību aktu atzīšanu par spēkā neesošiem

- 53 Ja valsts tiesās var vērsties, lai izvērtētu Kopienas tiesību aktu spēkā esamību, tām tomēr pašām nav kompetences atzīt Kopienas iestāžu aktu spēkā neesamību (1987. gada 22. oktobra spriedums lietā 314/85 *Foto-Frost*, *Recueil*, 4199. lpp., 20. punkts). Tādēļ Tiesa ir vienīgā, kas ir kompetenta atzīt Kopienas tiesību aktu spēkā neesamību (1991. gada 21. februāra spriedums apvienotajās lietās C-143/88 un C-92/89 *Zuckerfabrik Süderdithmarschen* un *Zuckerfabrik Soest*, *Recueil*, I-415. lpp., 17. punkts, kā arī 2006. gada 10. janvāra spriedums lietā C-344/04 *IATA* un *ELFAA*, Krājums, I-403. lpp., 27. punkts). Šī ekskluzīvā kompetence turklāt skaidri izriet arī no EOTK līguma 41. panta.
- 54 Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Kopienas iestāžu lēmums, ko tā adresāts nav apstrīdējis EKL 230. panta piektajā daļā paredzētajā termiņā, iegūst galīgu spēku (skat. it īpaši 1994. gada 9. marta spriedumu lietā C-188/92 *TWD Textilwerke Deggendorf*, *Recueil*, I-833. lpp., 13. punkts, un 2002. gada 22. oktobra spriedumu lietā C-241/01 *National Farmers' Union*, *Recueil*, I-9079. lpp., 34. punkts).
- 55 Tiesa ir arī atzinusi, ka persona, kas saņem valsts atbalstu, kurš ir tieši saņēmēja dalībvalstij adresētā Komisijas lēmuma priekšmets, kura nešaubīgi varētu apstrīdēt šo lēmumu un kura ir ļāvusi izbeigties EKL 230. panta piektajā daļā paredzētajam termiņam, varētu efektīvi apšaubīt šī atbalsta tiesiskumu valsts tiesā, ceļot prasību pret pasākumiem, ko valsts iestādes veikušas šī lēmuma īstenošanai (iepriekš minētie spriedumi lietās *TWD Textilwerke Deggendorf*, 17. un 20. punkts, kā arī *National Farmers' Union*, 35. punkts). Tādi paši principi ir piemērojami *mutatis mutandis* EOTK līguma piemērošanas jomā.

- 56 Tādēļ ir jāatzīst, ka iesniedzējtiesa ir pamatoti atteikusies uzdot Tiesai jautājumu par Lēmuma 90/555 spēkā esamību; lēmuma, kuru *Lucchini* varēja apstrīdēt mēneša laikā, skaitot no tā publicēšanas dienas saskaņā ar EOTK līguma 33. pantu, bet kas netika izdarīts. Šo pašu iemeslu dēļ nevar apmierināt *Lucchini* pakārtoto lūgumu Tiesai šī lēmuma spēkā esamību pārbaudīt, iespējams, pēc pašas iniciatīvas.

Par valsts tiesu kompetenci pamata prāvā

- 57 No iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka nedz Romas Civillietu un krimināllietu tiesa, nedz arī Romas Apelāciju tiesa nebija kompetentas lemt par *Lucchini* pieprasītā valsts atbalsta saderīgumu ar kopējo tirgu un ka nedz viena nedz arī otra tiesa nevarēja Lēmumu 90/555 atzīt par spēkā neesošu, pasludinot šo atbalstu par nesaderīgu ar minēto tirgu.

- 58 Šajā sakarā turklāt ir jāatzīst, ka Romas Apelāciju tiesas spriedumā, uz kura *res judicata* spēku tiek norādīts, — ne plašāk kā Romas Civillietu un krimināllietu tiesas spriedumā — nav sniegts skaidrs atzinums nedz par *Lucchini* pieprasītā valsts atbalsta saderīgumu ar Kopienų tiesībām, nedz arī par Lēmuma 90/555 spēkā esamību.

Par Itālijas civill kodeksa 2909. panta piemērošanu

- 59 Valsts tiesa uzskata, ka Itālijas civill kodeksa 2909. pantam ir pretrunā ne tikai jau skaidri un galīgi formulēto pamatu atkārtota izvirzīšana otrajā prāvā, bet tas arī

izslēdz jautājumus, kurus varēja uzdot iepriekšējā tiesvedībā, bet kuri netika uzdoti. Šādas minētās normas interpretācijas sekas it īpaši var būt tādas, ka valsts tiesas nolējumam tiek piešķirta iedarbība, kas pārsniedz attiecīgajai tiesai saskaņā ar Kopienu tiesībām piemītošās kompetences robežas. Kā to norādījusi iesniedzējtiesa, ir skaidrs, ka šīs normas, kas interpretēta minētajā veidā, piemērošana konkrētajā lietā grautu Kopienu tiesību piemērošanu, kā rezultātā nebūtu iespējams atgūt valsts atbalstu, kas piešķirts, pārkāpjot Kopienu tiesības.

- 60 Šajā kontekstā ir jāatgādina, ka valsts tiesām ir pienākums interpretēt valsts tiesību normas pēc iespējas tā, lai ar šo normu piemērošanu tiktu dots ieguldījums Kopienu tiesību īstenošanā.
- 61 Turklāt no pastāvīgās judikatūras izriet, ka valsts tiesai, kurai ir pienākums savas kompetences ietvaros piemērot Kopienu tiesības, ir arī pienākums nodrošināt šo normu pilnīgu efektivitāti, pēc savas iniciatīvas vajadzības gadījumā nepiemērojot tām pretrunā esošas valsts tiesību normas (skat. it īpaši 1978. gada 9. marta spriedumu lietā 106/77 *Simmenthal*, *Recueil*, 629. lpp., 21.–24. punkts; 1979. gada 8. marta spriedumu lietā 130/78 *Salumificio di Cornuda*, *Recueil*, 867. lpp., 23.–27. punkts, un 1990. gada 19. jūnija spriedumu lietā C-213/89 *Factortame u.c.*, *Recueil*, I-2433. lpp., 19.–21. punkts).
- 62 Kā norādīts šī sprieduma 52. punktā, atbalsta pasākumu vai atbalstu sistēmas saderīguma ar kopējo tirgu novērtēšana ir ekskluzīvā Komisijas, kuras rīcību kontrolē Kopienu tiesas, kompetencē. Šis princips ir piemērojams valsts tiesiskajā kārtībā kā izrietošs no Kopienu tiesību pārākuma principa.

- 63 Tādējādi uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Kopienu tiesībām ir pretēja tādas valsts tiesību normas piemērošana, kura paredz nepiemērot *res judicata* principu, kas nostiprināts Itālijas civilkodeksa 2909. pantā, ja tās piemērošana ir šķērslis atgūt atbalstu, kas piešķirts, pārkāpjot Kopienu tiesības, un kurš ar Komisijas galīgo lēmumu ir ticis atzīts par nesaderīgu ar kopējo tirgu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 64 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Kopienu tiesībām ir pretēja tādas valsts tiesību normas piemērošana, kura paredz nepiemērot *res judicata* principu, kas nostiprināts Itālijas civilkodeksa (*codice civile*) 2909. pantā, ja tās piemērošana ir šķērslis atgūt atbalstu, kas piešķirts, pārkāpjot Kopienu tiesības, un kurš ir ticis atzīts par nesaderīgu ar kopējo tirgu ar Eiropas Kopienu Komisijas galīgo lēmumu.

[Paraksti]

